

IN MEMORIAM

AKAD. PROF. DR BRANISLAV ĐURĐEV (1908-1993)

Akad. prof. dr Branislav Đurđev je čitav svoj radni vijek proveo u Sarajevu. Nakon penzionisanja 1973. godine, vratio se u svoju rodnu Vojvodinu, ostao u Novom Sadu tek nekoliko godine i opet se našao u Sarajevu, gdje je tokom prvih šest mjeseci agresije doživio najteže dane svog dugovječnog života, gore od onih provedenih u fašističkom zarobljeništvu u Njemačkoj. Ponovo je potražio mir u svom zavičaju i ubrzo se konačno smirio. Ne znam tačan datum.

Branislav Đurđev je rođen 1908. godine u Perlezu u Banatu. Studirao je istoriju i orijentalnu filologiju u Beogradu. Prvi put je došao u Sarajevo aprila 1941. godine i ostao dvije godine, da bi se odmah poslije oslobođenja, 1946. godine, vratio u Sarajevo, gdje je radio u Zemaljskom muzeju, Orijentalnom institutu i na Filozofskom fakultetu.

Svoj prvi naučni rad Đurđev je objavio 1934. godine. Od tada pa sve do kraja života on je bogato i raznovrsno prisutan u naučnom životu u oblasti istorije naših naroda za vrijeme osmanske vlasti i orijentalistike, kako kao radoznali i lucidni istraživač, nemirni i originalni tragalac po neispitanim područjima naše istorije, vrijedan i preduzimljiv trudbenik na prikupljanju, obradi i publikovanju istorijske građe, teoretičar istorijske nauke, tako i kao neumorni organizator naučnoistraživačkog rada visokog obrazovanja, jednako u rukovođenju naučnim i nastavnim ustanovama, uređivanju naučnih glasila i drugih edicija, kao i u podizanju naučnoistraživačkog kadra. Najzad, Branislav Đurđev je bio aktivan učesnik na brojnim naučnim i stručnim skupovima iz oblasti historiografije u bivšoj Jugoslaviji i inostranstvu, a kao polemičar izvjesno predstavlja značajnu i zanimljivu pojavu našeg kulturnog i naučnog života.

Kao istraživač i naučnik, Đurđev se najviše posvetio izučavanju naše istorije za vrijeme osmanske vlasti. Prilazeći toj materiji sa modernih naučnih pozicija, uspio je da u znatnoj mjeri prevlada ograničenja

tradicionalne historiografije, izvršio je nova istraživanja, ponudio nova viđenja i rješenja i dao snažan pečat i podstrek razvoju naše osmanistike i historiografije uopće. U radove koji posebno obilježavaju ovaj dio naučnih pregnuća Branislava Đurđeva spadaju studije o socijalnoj i klasnoj prirodi osmanskog feudalizma, s posebnim osvrtom na pitanje svojine, zatim o položaju i ponašanju pojedinih društvenih klasa na Balkanu za vrijeme osmanskih osvajanja i docnije. Na to se nadovezuje proučavanje statusa i uloge srpske pravoslavne crkve za vrijeme Nemanjića, a potom i naročito u doba osmanske vlasti. Među krupnije radove Branislava Đurđeva spada i studija o položaju Crne Gore za vrijeme osmanske vlasti, u kojoj je pokazao neodrživost dotadašnjih romantičarskih shvatanja o tome da Crna Gora nikad nije priznavala osmansku vlast. Najzad, Đurđev je veoma značajno doprinio pisanju istorije naroda bivše Jugoslavije, posebno drugog toma.

Branislav Đurđev je dao ozbiljan lični prilog organizaciji naučnoistraživačkog rada i visokog obrazovanja u nas. Bio je prodekan i dekan Filozofskog fakulteta u Sarajevu, gdje je predavao našu istoriju za vrijeme osmanske vlasti i istorijsku metodologiju. Bio je, dakle, među prvim profesorima i rukovodiocima Filozofskog fakulteta, zatim je bio inicijator osnivanja Orijentalnog instituta u Sarajevu i njegov prvi, dugogodišnji direktor. Na planu Republike BiH, Đurđev je dao svoj vrijedan doprinos osnivanju i organizaciji Naučnog društva, a zatim i ANUBiH, a bio je biran i za predsjednika tih najviših naučnih ustanova u nas.

Sve kolege profesora Đurđeva, studenti i nastavnici iz vremena njegovog rada na Filozofskom fakultetu, sjećaju se živahne, pomalo bučne i impulzivne prirode Branislava Đurđeva, uvijek spremnog na žustru raspravu, ali isto tako spremnog na kolegijalnu saradnju i korektne ljudske odnose. To su svakako posebno zapamtili studenti nekolike desetine generacija koje su ga slušale, koje je on usmjeravao ka višem stručnom, naučnom i uopće intelektualnom nivou.

Branislav Đurđev je u Sarajevu i BiH proveo svoje najplodnije stvaralačke, radne godine. On i njegova porodica su u Sarajevu našli svoj drugi, topli, ljudski zavičaj. Napustio je Bosnu i Sarajevo izvjesno slomljen, utučen, izgubljen, ne mogavši da shvati i da podnese šta se sve toj Bosni i tom Sarajevu čini od strane izroda iz njegovog naroda, njega koji je javno izjavljivao da je ovdje uvijek bio lijepo priman i prihvaćan, da mu niko nikad nije stvarao teškoće zato što je Srbin ili pravoslavac, koji je upravo u ovom Sarajevu i ovoj Bosni postigao sve te krupne rezultate u svom naučnom i nastavničkom radu, za što je bio bez ikakve rezerve štedro pohvaljivan, nagrađivan i unapređivan.

Sulejman Grozdanić